

ANASTASIA

----- door Dries van den Akker s.j. (zie ook: www.heiligen-3s.nl)

Betekenis

Afgeleid van het Griekse woord 'anastasis = 'opstanding' of 'verrijzenis (uit de doden)'; de naam zelf zou dus betekenen: 'zij die is opgestaan (tot nieuw leven)'.

Voorals in gebruik in de christelijke cultuur, waar de doop als een opstanding tot nieuw leven werd gezien; dan wordt dus de betekenis: 'door de doop tot nieuw leven opgestaan'

*

De heiligenkalender kent een aantal Anastasia's, die sterk op elkaar lijken. Zo is er sprake van **Anastasia van Rome** (ook **Romana**; † **ca 250**; feest **12 oktober**); **Anastasia Farmaceut** (ook **Apotheker** of **Farmokolytria**; † **ca 250**; feest **29 oktober**) en **Anastasia van Sirmium** († **304**; feest **25 december**; in de oosterse kerk 22 december). Het is niet duidelijk of het inderdaad om verschillende personen gaat, of dat een en dezelfde persoon als het ware is uitgesplitst al naargelang de plaats waar zij vereerd werd. Om te beginnen merken we op dat de oosterse traditie geen onderscheid maakt tussen Anastasia van Rome en Anastasia Apotheker. Meestal houdt men het erop dat alle genoemde Anastasia's teruggaan op dezelfde persoon: Anastasia van Sirmium zou aan de basis staan van de Anastasia-verering op diverse plaatsen. Vanuit Sirmium kwamen ten tijde van patriarch Gennadius (458-471) relikven van haar naar Constantinopel. Zij werden bijgezet in de later naar haar genoemde Anastasiskerk. Daar kreeg zij de titel van 'Apotheker' of 'Farmaceut'. Men tast in het duister over de vraag hoe zij aan deze eretitel kwam. Weliswaar wordt er van haar verteld dat zij de wonden van gefolterde christenen verzorgde. Maar het is onduidelijk of het verhaal aan de basis staat van deze titel, dan wel omgekeerd, dat de titel om een verklarende legende vroeg.

Vanuit Constantinopel kwamen er door toedoen van bisschop Donatus in de 9e eeuw Anastasia-relikven naar Zara (= de huidige Kroatische stad Zadar). Daar werd de kathedraal aan haar toegewijd.

Ogenscheinlijk volkomen los van dit alles ontwikkelde zich in Rome een eigen Anastasia-cultus. In de 6e eeuw staat er op de Paltijnse heuvel een kerk, toegewijd aan de heilige Anastasia van Sirmium. Sommigen menen dat deze Anastasia de stichteres was van de kerk. Zij zou dus pas later vereenzelvigd zijn met haar naamgenote van Sirmium. Omdat haar feestdag viel op kerstmis, ontstond het gebruik dat de bisschop van Rome daar ter ere van haar op kerstmis een tweede mis las. Haar naam werd ook genoemd in de lijst van heiligen die met name werden genoemd in het oude Latijnse tafelgebed 'Te igitur'. Hier moet ook de oorsprong gezocht worden van de legende dat Anastasia uit Rome afkomstig was en via Aquilea, waar haar leermeester Chrysogonus de marteldood onderging, en Macedonië, uiteindelijk als martelares aan haar eind kwam in Sirmium.

Dit verhaal werd weer overgenomen door de oosterse kerk, waar men met een andere Anastasia van doen dacht te hebben. Nu werd de legende van de drie bekende martelaressen Agapè, Irene en Chionia aan haar verhaal toegevoegd: ze werden tot Anastasia's dienaressen gebombardeerd.

*

Anastasia van Sirmium volgens de Legenda Aurea

Anastasia was een kind van Romeinse edellieden. Haar vader was heiden; haar moeder christen. Tegen haar zin werd zij uitgehuwelijkt aan een jongeman die Publius heette. Maar zij wilde kuis blijven. Daarom deed zij net alsof zij ziek was; zo wist zij de gemeenschap met haar man te vermijden. Verklikkers kwamen Publius vertellen, dat zij op haar eentje, sjofel gekleed, en met een dienstmeisje bij zich, de gevangenis van de christenen afliep en aalmoezen onder hen verdeelde. Vanaf dat moment liet hij haar streng bewaken; ze kreeg nog maar nauwelijks genoeg te eten. Op die manier hoopte hij haar te doden, zodat hij naar hartelust zou kunnen leven van haar rijke erfenis. Anastasia vreesde dat zij sterven en schreef hartverscheurende brieven naar Chrysogonus. Hij schreef troostende woorden terug. Intussen stierf haar man en werd zij uit de gevangenis bevrijd. Uiteindelijk werd ze toch weer gearresteerd, met tweehonderd medechristenen naar een eiland verbannen en stierf ze de marteldood.

*

Anastasia van Rusland, Jekaterinenburg (= Sverdlovsk), Rusland; groothertogin & martelares met het hele gezin; † **1918**; feest **4 juli**.

In de oosterse kerk wordt herdacht dat op 16 juli 1918 te Jekaterinenburg (Sverdlovsk) de tsarenfamilie werd uitgemord: tsaar **Nikolaas II**, **Alexandra**, 'de Tsaritsa', kroonprins **Alexis** (of **Aleksej**) en hun dochters, de groothertoginnen **Olga**, **Tatiana**, **Maria** en **Anastasia**, plus nog vele anderen. Zij staan te boek als koninklijke martelaars.